

V O O R L E Z I N G

OVER HET LEVEN VAN

MR. ARENT VAN HALMAEL JR.

EN

ZIJNE VERDIENSTEN ONTRENT DE

GESCHIEDENIS EN LETTERKUNDE

VAN

FRIESLAND,

gehouden in eene Vergadering van het Friesch Genootschap,
den 14 April 1853.

MIJNE HEEREN! VEEL GEACHTE MEDELEDEN!

De oprigting van ons *Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde* was in 1827 een uitvloeisel van den geest des tijds, of van de opgewekte zucht voor de beoefening van de Friesche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde. Hoe weinig was er ten jare 1820 aan die vakken gedaan, sedert FOEKE SJOERDS zijne *Friesche Jaarboeken* onvoltooid liet (1771), sinds SCHWARTZENBERG en HERBELL in het onwaarddeerbaar *Charterboek* tallooze bronnen ontsloten (1768—1795), sinds WASSENBERGH zijne *Taalkundige Bijdragen* uitgaf (1802 en 6)! — en tot welk een lagen trap van beoefening die letterkunde toen (1820) was

gedaald, daarvan strekte jaarlijks de inhoud der Friesche Almanakken, maar vooral de hernieuwde uitgave van een *Waatse Gribberts Brulloft* ten sprekenden bewijze.

Na den jare 1820 begon er echter een nieuw leven te ontluiken. EPKEMA'S nieuwe uitgave der werken van GYSBERT JACOBSZ. mogt eene onverwachte deelneming en belangstelling te beurt vallen (1821); de openbare hulde, door *Bolsward* op eene waardige wijze aan onzen Hoofd-dichter toegebracht, wekte bij velen geestdrift op voor de nationale zaak (1823); de broeders Ds. J. H. en Dr. E. HALBERTSMA (1822), Ds. R. POSTHUMUS (1824) en J. C. P. SALVERDA (1825) sloegen in hunne verzen toonen aan, die weerklank vonden in veler gemoed en waarmede de baan voor eene nieuwe Friesche letterkunde werd geopend; terwijl de Heeren Ds. H. W. C. A. VISSER en Dr. H. AMERSFOORDT een *Archief voor Vaderlandsche, en inzonderheid Friesche Geschiedenis* openden, tot uitgave en toelichting van nog verscholen bronnen.

Door deze en meerdere blijken van opgewekt volksleven vonden eenige, meest wetenschappelijk gevormde, Friezen zich in 1827 aangespoord, de oprigting van een *Friesch Genootschap* te beproeven, ten einde, door de zamenwerkende krachten van véle geletterde en belangstellende personen, de belangen der geschiedenis, oudheden en taal van *Friesland* te bevorderen, ook tot handhaving van den voorvaderlijken roem en de eer van dit gewest.

Nauwelijks was deze vereeniging gevestigd, of haar moed werd niet weinig versterkt en aangevuurd door een bezoek van den geleerden Brit JOHN BOWRING (1828), wiens minzame belangstelling en zucht tot onderzoek van al hetgeen ons land betrof hier, vooral bij leden des Genootschaps, eene bevrediging vond, waardoor hij in staat was aan zijn vaderland zulke hoogst belangrijke brieven omtrent *Friesland* en overzigten van de Friesche

en Hollandsche Letterkunde mede te deelen (1). Bij zijne ingenomenheid met ons land en volk leverde hij toch vooral het bewijs, dat de Friesche letterkunde niet enkel uit vóóringenomenheid en nationaliteit behoorde beoefend te worden; maar dat zij in zich zelve zóó belangrijk was, dat zij, wegens innerlijke waarde, aanspraak mogt maken zoowel op de belangstelling van vreemden als van de Friezen zelve.

Dat bewijs werd mede geleverd door den Heer Dr. H. AMERSFOORDT, die, als Hollander, eene bekwaamheid en een ijver voor de Friesche zaak aan den dag legde, welke hem de eer bezorgden van tot Voorzitter des Genootschaps te worden verkozen, en dien als zoodanig, na zijn overlijden, van deze plaats door zijn opvolger eene hulde werd toegebracht, welke de algemeene deelneming der vergadering, als was het hare hulde, mogt te beurt vallen (2).

(1) Hij plaatste deze *Brieven in den Morning Herald* en het *Iets over de Friesche Letterkunde in de Foreign Review*, waaruit de Heer Mr. A. TELTING ze vertaalde en in 1830 te Leeuwarden uitgaf, met bijvoeging van BOWRING'S *Iets over de Hollandsche Taal- en Letterkunde*, vertaald door Mr. A. VAN HALMAEL Jr. In de *Westminster Review*, 1829, N°. 23, verscheen later nog een stuk, getiteld: *Frisian Literature*, bevattende eene beoordeeling van POSTHUMUS' vertalingen van SHAKSPEARE en van de *Lapekoerfen Gabe Skroor* der HALBERTSMA'S. Dit stuk is vertaald medegedeeld in het *Mengselwerk der Leeuwarder Courant*, 1830, N°. 66. Ook nu nog wensch ik velen het genot toe, deze schoone stukken te lezen of te herlezen.

(2) Deze toespraak van den Heer Mr. U. A. EVERTSZ, door hem een *Woord ter Herinnering aan H. AMERSFOORDT* genoemd, is op verzoek der Vergadering gedrukt, en geplaatst voor het *Vijftiende Verslag der Handelingen van het Friesch Genootschap*, uitgebragt den 10 Julij 1843. Zie ook over hem blz. 55 van dat Verslag.

Een derde niet minder bekwaam en ijverig geleerde, en evenzeer Hollander van geboorte en opleiding, mogt dit bewijs versterken, en gedurende de dertig jaren, dat hij in ons midden verkeerde, door zijne grondig bewerkte geschriften, in proza en poëzij beide, veel bijdragen, om de Friesche zaak te ondersteunen. Schoon hij geen lid onzer vereeniging was of verlangde te zijn, maar naast en met haar zelfstandig voor de eer der Friesche letteren wilde werken, heeft hij op de vorming van waardige leden van ons Genootschap zulk een invloed uitgeoefend, heeft hij de belangen, waaraan wij onze krachten wijden, zóódanig bevorderd, dat zijne verdiensten en nagedachtenis daardoor voorzeker met het hoogste regt aanspraak hebben op onze vereering en hulde.

Vergunt mij dus, Mijne Heeren! dat ik u in dit uur bij *het Leven van Mr. ARENT VAN HALMAEL Jr. en zijne verdiensten jegens de Friesche Geschiedenis en Letterkunde* wensch te bepalen. Mij zult ge het zeker ten goede houden, dat ik daarbij een pligt van ons Genootschap jegens zulk een ijverigen medearbeider tracht te vervullen; mij — die, door een twintigjarig vriendschappelijk verkeer innig aan hem verbonden, zoo veel en met zoo veel liefde aan hem denk, omdat ik vol dankbaarheid kan betuigen, voor mijne wetenschappelijke vorming aan niemand meer verplichting te hebben dan aan hem. Volgaarne heb ik daarom voldaan aan de uitnoodiging van het Bestuur der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te *Leiden*, om haar een Levensbericht van dit verdienstelijk lid mede te deelen, al waren er ook mannen, meer bevoegd en bekwaam dan ik, om deze taak te vervullen. De blijken van goedkeuring daarop ontvangen van VAN HALMAEL's gade en ook van zijn boezemvriend, die door zwakheid verhinderd werd, in deze vergadering tot u te spre-

ken (3), hebben mij niet weinig bemoedigd, u dat bericht thans in gewijzigden vorm voor te dragen; en, terwijl ik uwe toegevende aandacht inroep, betuig ik gaarne, dat mij niets aangenamer zou zijn, dan dat gij deze poging van déze plaats gepast, en VAN HALMAEL zoowel als het Friesch Genootschap niet onwaardig mogt keuren (4). —

Amsterdam was zijne geboortestad en de 17 October 1788 de dag, waarop hij het licht zag. ARENT VAN HALMAEL, handelaar in effecten, en SARA STADNITSKI had 'hij tot ouders. De opvoeding van den vurigen en schranderen knaap werd vooral bestuurd door deze brave moeder, die, ten aanzien der godsdienstige vorming van hare kinderen, grooten steun vond in een huisvriend als den beroemden kanselredenaar MARTINUS STUART, wiens onderwijs en lessen vooral op dezen zoon indruk maakten en van duurzamen invloed waren tot regeling van zijne denkbeelden en gedrag. Zijne voorloopige wetenschappelijke opleiding werd toevertrouwd aan een ander beroemd man, aan IJSBRAND VAN HAMELSVELD, vroeger Hoog-

(3) De Heer Conrector J. D. ANKRINGA, die, als Secretaris, VAN HALMAEL in het bestuur van het Genootschap *Constanten* van den beginne af ter zijde stond.

(4) Boven mijne verwachting is deze wensch vervuld, op eene wijze, die VAN HALMAEL zeer vereerde. Na het uitspreken van deze rede toch werd, op voorstel van den Edel Groot Achtbaren Heer Mr. W. W. BUMA; door de Vergadering besloten, den spreker uit te noodigen, dit stuk voor de pers af te staan, om in een eerstvolgend No. van het tijdschrift: *de Vrije Fries* gedrukt te worden: opdat daardoor, van wege het Genootschap, een blijk mogt worden gegeven, hoe zeer het de verdiensten van VAN HALMAEL op prijs stelde en van deszelfs gezindheid om zijne nagedachtenis eene welverdiende hulde toe te brengen. Hoewel ik het gesprokene niet voor den druk had bewerkt of bestemd, heb ik deze uitnoodiging gaarne aangenomen en mij verheugd, dat het Genootschap mijnen vriend deze vereering wilde toekennen.

leeraar te *Utrecht*, destijds ambteloos te *Amsterdam* gevestigd, bij wien de jonge VAN HALMAEL kwam inwonen. De groote geleerdheid en verbazende werkzaamheid van dezen, toenmaals zoo vruchtbaren, schrijver ontwikkelden in den vatbaren leerling een blakenden lust voor de letteren en een geest van onderzoek en onvermoeide nasporing, welke hem altijd eigen bleven.

Wel voorbereid legde hij zich vervolgens aan het Athenaeum zijner geboortestad op de regtsgeleerdheid toe, waarbij zijne vlugheid van bevatting en ongemeen geheugen hem groote bekwaamheden deden verwerven. Dat Athenaeum, opgeluisterd door mannen als CRAS, VAN LENNEP, KEMPER, HERMAN BOSSCHA, BONN en VROLIK, bloeide toen, in weêrwil van den druk der tijden. Uit het toenmaals buitengewoon groot getal kweekelingen zijn mannen voortgesproten als J. H. VAN REENEN, G. MOLL, H. A. HAMAKER, J. AMERSFOORDT, J. GEEL, C. J. C. REUVENS, F. A. VAN HALL en ook VAN HALMAEL. Vurig beminnaar van zijn vernederd vaderland, wijdde hij aan deszelfs geschiedenis en letterkunde al den tijd, welke hem van zijne regtsstudie overschoot, en zocht hij vooral in HOOFT en VONDEL voedsel voor zijn dichterlijken geest. Liefde voor vaderland en letteren bragt eerlang ook dien vriendschappelijken kring van jeugdige dichtbeoefenaars bijeen, waarvan VAN HALMAEL, P. BOSSCHA, HARTSEN, ZWEERTS en VAN DER VOORT de voornaamste leden waren. Hoe dieper het vaderland zonk, hoe krachtiger men daarin zijn hart lucht gaf in verontwaardiging en opwekking, als om den geest te verheffen boven den smadelijken dwang van den nog immer in aanzien stijgenden Europeschen veroveraar (5). Doch met dat aanzien

(5) Van de in dien kring voorgedragen dichtstukken, waartoe ook een treurspel, *Coriolanus* getiteld, behoorde, heeft VAN HAL-

zou ook de dwang van het geweld nog stijgen en zware offers eischen.

Nadat VAN HALMAEL dien kring en het Athenaeum met smart had verlaten, werd hij den 20sten Julij 1810 te *Leiden* tot Doctor in de beide regten bevorderd. Hij vestigde zich te *Amsterdam* als Advokaat, en vond spoedig gelegenheid, zich als een bekwaam regtsgeleerde te doen kennen. Weldra werd hij echter in die loopbaan gestuit. De voor zijnen vurigen en onbuigzamen geest onduldbare Fransche overheersching dwong ook hem, in weêrwil van krachtigen tegenstand, eerst onder de garde soldée en daarna als garde d'honneur de wapenen op te nemen, en naar *Frankrijk* te trekken, waar hij een geruimen tijd te *Metz* vertoefde. De omstandigheden, welke daarbij plaats hadden, verzaarden niet weinig het grievende van dien uittogt. Vandaar zijn blijvende afkeer van de Franschen en (behalve in de kunst) van alles wat Fransch was. Vandaar, dat hij weinig tijds later de toenmalige gesteldheid des lands zoo krachtig schilderde in de woorden:

De trotsche nagebuur, op *Neêrlands* welvaart tuk,
Toen vijand van de deugd, van regt en volksgeluk,
En 't monsterdier, wiens naam als vloek ons klinkt in de ooren,
NAPOLÉON, heel de aard' ten geeselroê beschoren,
Ontrukten 't — alles: Ach! 't was weinig dat de schat,
De vrucht van eeuwen vlijts, door rooversklaanw gevat,
In vreemde schatkist smolt; mijn taal, mijn regt, 's volks zeden,
Beschimpt, vervolgd, verguisd, tot nietig stof vertreden,
Vergingen; ach! mijn kroost, in slavendienst gesleept,
Der oudren hart ontrukkt, naar 't slagveld voortgezweept,

MAEL later niets willen uitgeven. De medegedeelde bijzonderheden uit dit tijdperk ben ik verschuldigd aan zijn veeljarigen vriend, den Hoogleeraar P. BOSSCHA, te *Deventer*, dien ik daarvoor hij dezen mijnen dank toebrenge.

Moest zelfs 't misdadig doel der heerschezucht onderschragen,
Rampzalig gijzlaar zijn voor diep verdrukte magen!

Maar niet minder krachtig ontboezemde hij zijne vreugde
over de spoedig daarop gevolgde verlossing en herstelling
des Vaderlands:

Maar 'k zag 't, de Algoedheid waakt! Hij kwam; *Euroop* werd vrij:
En, — *Moscou's* vuur verslond den staf der dwinglandij! —
Mijns WILLEMS nageslacht verbrak de zwarte keten;
Het dierbaar Vaderland, der Vaders deugd getrouw,
Gelonterd in den schoot van tegenspoed en rouw,
Verscheen hij; aller hart vloog VADER WILLEM tegen!

Deze regelen zijn genomen uit de eerst uitgegevene
proeve van VAN HALMAEL'S poëzij, getiteld: *de Echt,*
door de Goden gesloten en gevierd. Zinnebeeldige Voorstelling,
ter viering van het hooge huwelijk van den Kroonprins der
Nederlanden en de Grootvorstin van Rusland, in 1816.
Sedert dien tijd vooral wijdde VAN HALMAEL zich met
lust en liefde aan de dichtkunst, welke vervolgens besten-
dig in hem een ijverig vereerder en beoefenaar vond.
Onwederstaanbaar toch drong zij hem, zijn vol gemoed
en rijkdom van denkbeelden in verzen uit te storten. En
mocht hij in den beginne zijne gave nog wantrouwen, —
BILDERDIJK was het, die zijn moed en zelfvertrouwen
versterkte. In laatst genoemd jaar met dezen in kennis
gekomen, mogt het VAN HALMAEL gebeuren, een zijner
verzen hem voor te lezen, en uit den mond des grooten
meesters deze lofspraak te vernemen: „Vaar voort, gij
zijt dichter!”

Niet minder boeide hem toen, gelijk reeds vroeger, het
Tooneel. WATTIER, SNOEK, BINGLEY en anderen wed-
ijverden tot verheerlijking van den Amsterdamschen
Schouwburg, welke met nooit gekenden luister was om-
geven gedurende de jaren der overheersching, toen men

behoefte had aan verstrooijing en aan de vertroosting der kunst tegen het leed des tijds. Het Treurspel inzonderheid verschafte hem het hoogste kunstgenot. Diepe studie van al wat tot het vroegere en latere tooneel, de tooneeldichtkunst en de tooneel-speelkunst in betrekking stond, legde VAN HALMAEL tot grondslag van zijn streven, om, op het voetspoor van BILDERDIJK en WISELIUS, den bloei der kunst ook door eigene vaderlandsche dichtvruchten te schragen. Bovendien strekte zijne deelneming aan de uitgave van het blad: *de Tooneelkijker*, om, door kritiek van het tooneelspel en van de stukken zelve, de wetten en regelen der kunst tegen verwaarloozing en miskennis te handhaven.

Het eerste door hem uitgegeven Treurspel was *Gerard van Velzen*, en had alzoo een persoon uit de geschiedenis des vaderlands ten onderwerp (1817). In het zelfde jaar gaf hij ook eene proeve, „om de zoogenaamde hooge Comedie, door de Fransche dichters geschapen, na te bootsen,” in het geestige Blijspel: *de Hekelaar*, later meermalen opgevoerd. De poging van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, ter bekrooning van een oorspronkelijk Nederduitsch Treurspel, moest ook zijne belangstelling opwekken, en dong hij mede door de inzending van een stuk, getiteld: *Antigone*, dat hoogen lof mogt verwerven, doch, even als alle andere ingekomene stukken, onbekroond bleef, waarom hij zelf het in 1820 herzien in het licht gaf.

Intusschen was er in zijne loopbaan eene groote verandering gekomen. In 1815 had hij de pleitzaal verlaten ten gevolge eener benoeming tot Auditeur Militair te *Amsterdam*, en wel in de plaats van BILDERDIJK, hetgeen aanleiding gaf tot de bovenvermelde kennismaking. Ruim een jaar daarna werd hem gelijke betrekking in *Friesland* opgedragen, welke hij later over *Groningen* en *Drenthe*

zag uitgebreid. — Midden in den winter en over land, langs toen nog bijna onbruikbare zand- en kleiwegen, moest hij zich eene gevaarlijke en vermoeijende reis van drie à vier dagen getroosten naar een oord, dat hem als een bar en vèr af gelegen noorden, bewoond door ruwe en onbeschaafde menschen, was afgeschilderd door die beschaafde en kundige Hollanders, welke hem over zijne verbanning naar een *Siberië* waren komen beklagen. Den 2 Januarij 1817 kwam hij te *Leeuwarden* aan; doch hoe groot en aangenaam was zijne teleurstelling, het hier geheel anders te vinden dan hij zich voorgesteld had. Op zijne beurt leerde hij ze spoedig beklagen die beschaafde Hollanders, wier onkunde zulk een ongunstig oordeel over een belangrijk gedeelte van hun vaderland kon vellen. Immers, al mogt de beoefening van fraaije letteren en wetenschappen hier destijds niet naar buiten schitteren, hij vond hier weldra hare beoefenaars in een aantal bekwame en degelijke personen, met welke hij van lieverlede in kennis geraakte. Hij vond hier eene bloeiende *Tooneel-Societeit* of liefhebberij-tooneel onder eenige heeren, die hem spoedig tot werkend lid aannemen, waarom hij in dat zelfde jaar, 1817, zijn *Hekelaar* aan hen opdroeg. Hij vond hier verscheidene letterkundigen, die zich gaarne bij hem aansloten, en met wie hij in 1819 het Taal- en Letterkundig Genootschap *Constanter* oprigtte, welks ijverige werkzaamheden hij langer dan dertig jaren als Voorzitter leidde en aan welk pleegkind hij met geheel zijn hart verbonden was (6). Hij vond hier weldra ook eene

(6) Van al de menigvuldige werkzaamheden van *Constanter* heeft het alleen publiek gemaakt zijne bewerking van: *C. Huygens Batava Tempe, 't Voor-hout van 's Gravenhage. Met eene Omschrijving in ongebonden stijl en met ophelderende Aanteekeningen*, in 1824 voor rekening des Genootschaps in groot 4°. gedrukt.

beminnenswaardige gade in Mejufvrouw CATHARINA ANNA RUITINGA, met wie hij den 1 November 1820 in den echt werd verbonden (7).

Een man als VAN HALMAEL, die overal op zijne plaats en in iederen kring even aangenaam, onderhoudend en nuttig was, zonder zich op zijne meerdere kennis te laten voorstaan, bragt ook zijne eigene aanbeveling met zich. Hij gaf zich moeite de Friezen en hun land te leeren kennen; hij maakte eene ernstige studie van hunne geschiedenis en letterkunde, en vandaar dat hij veler vertrouwen won, hier spoedig inheemsch werd en eerlang kon verklaren, dat hij „wel geen Fries van geboorte, maar toch hartelijk aan *Friesland* en aan allen, die het wel met *Friesland* meenen, als een broeder verkleefd was” (8).

Bij het genot van huiselijk geluk wijdde VAN HALMAEL vervolgens al de uren, welke hem van de vervulling zijner, vaak moeitevolle, ambtsbetrekking overbleven, met en voor *Constanter* aan de beoefening van de Vaderlandsche en bijzonder van de Friesche Geschiedenis en niet minder van de Nederlandsche Taal- en Letterkunde. Voor zijne taalstudie had hij veel te danken aan BILDERDIJK, van wiens werken hij een grondig kenner was, en met wiens taalbeschouwing en woordvorsching hij ingenomen bleef, al mogt hij zich immer toeleggen op zelfstandig onderzoek, zonder zich door eenig gezag te laten beheerschen (9). Van al de door hem bewerkte stukken en

(7) Zij was eene dochter van den Heer WATSE DOUWES RUITINGA, Ontvanger der Directe Belastingen enz. te *Leeuwarden*, en Mejufvrouw ANNA CATHARINA VAN WICHEREN. Zijn echt is kinderloos gebleven.

(8) Zie de Opdragt van zijne *Schieringers en Vetkoopers*, 1841.

(9) Als ambtenaar schreef hij echter dagelijks getrouw in de spelling van SIEGENBEEK; doch als letterkundige volgde hij eene spelling, welke hij na rijp onderzoek voor de beste keurde.

talrijke verhandelingen, waarvan sommige toen en later ook werden voorgedragen in de winteravond-vergaderingen van het Departement *Leeuwarden* der Maatschappij: tot nut van 't algemeen, waarin hij vele jaren als een der verdienstelijkste sprekers werd geacht (10), was hij eerst in 1828, op aandrang van *Constanter*, te bewegen, iets in het licht te geven. Wegens onheusche beoordeelingen van recensenten, die hem en zijn dichttrant niet begrepen en miskenden, waarover hij zich herhaaldelijk trachtte te regtvaardigen (11), had hij van elke uitgave willen afzien. In genoemd jaar verscheen dan zijn treurspel: *Reinier en Willem van Oldenbarneveldt* en twee jaren later: *Ats Bonninga*, waarop in 1831 volgde: *Adel en Ida, of de bevrijding van Friesland* (12). Beide laatste treurspelen, aan de Friesche Geschiedenis ontleend, baarden geen gering opzien, en verwierven bij de herhaalde opvoering te *Leeuwarden* en elders grooten bijval, zoowel wegens de schoone en krachtige verzen als de wijze van inkleeding en voorstelling, die kenmerken droegen van grondige kennis van de historie, waarvan ook de Voor- en Nareden van het eerste getuigden. Als eene andere vrucht van die studie bewerkte VAN HALMAEL destijds het eerste gedeelte van

(10) Om die reden werd hij in 1834, bij het plegtig vieren van het vijfzigjarig bestaan van dit Departement, uitgenoodigd een dichtstuk uit te spreken, hetwelk destijds afzonderlijk is uitgegeven.

(11) In de Aantt. op *Peter de Grootte*, blz. 7 en in de Voorrede van *de Schieringers en Vetkoopers*. In 1828 vervaardigde hij met den Heer J. VAN LEEUWEN ook den Catalogus der aanzienlijke Bibliotheek van Mr. D. H. BEUCKER ANDREAE, welke, wegens verdeeling en nauwkeurige bewerking, naam verwierf.

(12) In dit jaar gaf hij mede in het licht: *Nieuwjaarswenschen van Thomasvaer enz.*, benevens een extemporé: *Ter nagedachtenis van van Speyk*.

een *Beknopt Overzicht van de Friesche Geschiedenis*, hetwelk, door een zijner vrienden in het Friesch vertaald, geplaatst is in het *Friesch Jierboekjen trog it Friesch Genoatschip*, foar 1831, 1833 en 1834. Van het oorspronkelijke heeft de Heer J. VAN LEEUWEN uittreksels medegedeeld in zijne Aanteekeningen op de *Kronyck der vrije Friezen, Leeuwarden* 1834 (13).

De rijkdom van gewigtige feiten en belangwekkende gebeurtenissen, welke die zoo lang verwaarloosde geschiedenis van *Friesland* in verschillende tijdperken oplevert, boden hem vervolgens telkens nieuwe onderwerpen tot eene dramatische behandeling aan. Nadat hij zich, ook ter vermindering van eenzijdig- en eenzelvigheid, inmiddels op een geheel ander terrein begeven, en in 1834 en 1837 zijne treurspelen *Peter de Groot* en *Mathilda en Struensee* bewerkt en uitgegeven had, was *Radboud de tweede, Koning van Friesland, Treurspel*, in 1839 eene nieuwe proeve van zijn diep indringen in den geest dier geschiedenis. Doch geene zijner dichtvruchten droeg daarvan meer over-

(13) Het is inderdaad grootelijks te beklagen, dat hij deze bewerking van de Friesche Geschiedenis, ten gevolge van de staking der uitgave van het Jierboekjen en andere werkzaamheden, niet verder dan het midden der 13de eeuw voltooid heeft. — Omstreeks dezen tijd had hij het plan gevormd, om met den Heer VAN LEEUWEN eene Geschiedkundige Beschrijving van *Leeuwarden* te bewerken, waartoe de Regering hun reeds toegang tot de stedelijke Archiven had verleend. Na de plaatsing van mijn verhoog over de ligging dezer stad aan de *Middelzee*, in het Mengelwerk der *Leeuwarder Courant* van 26 Maart 1833, had hij echter de goedheid ten mijnen behoeve van dit onderwerp af te zien, den toegang tot het Archief voor mij te verzoeken en mij zijne ondersteunende hulp toe te zeggen. Dankbaar erken ik nogmaals die hulp en voorlichting op velerlei wijze van hem te hebben ondervonden, gelijk ik reeds vermeld heb op blz. xv der Voorrede van het eerste deel mijner *Geschiedkundige Beschrijving van Leeuwarden*.

tuigende blijken dan: *de Schieringers en de Vetkoopers*, *Romantisch-Dramatische Tafereelen uit de Geschiedenis van Friesland, in de 15^e eeuw*, Leeuwarden 1841. Door deze Historiespelen in den trant van SHAKESPEARE wilde hij, „in den vorm van een Drama, de geschiedenis getrouw en wijsgeerig voorstellen, en de personen in hun wezentlijk karakter en met de waarschijnlijke beweegredenen hunner handelingen opvoeren, opdat de geschiedenis inderdaad eene Leermeesteresse der Volkeren mogt zijn.”

Ofschoon niet al zijne tijdgenooten hem en zijn versbouw (welke door kernachtigheid weleens stroef en gedrongen scheen te zijn) (14) begrepen, en hij zich bij herhaling moest verklaren, dat hij zich den „vaersbouw van onze *Classici*, VONDEL, HOOFT, HUYGENS, ANTONIDES, en eenige anderen ten voorbeeld had gesteld, en dat hij wenschte, hen op zijde te streven en in het dramatische vak Stukken te leveren, welke ons Tooneel en onzer Letterkunde tot eer mogten strekken,” — zijne pogingen werden echter door hen erkend en naar waarde geschat, op wier oordeel hij den meesten prijs mogt stellen. Blijken daarvan ontving hij door zijne benoeming in 1828 tot lid der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te *Leiden*; in 1838 tot lid van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van kunsten en wetenschappen; in 1839 tot Correspondent der Tweede Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, en in 1841 tot Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw. Zeer aangenaam was

(14) Vandaar, dat zijne verzen den schijn hebben van met moeite gemaakt te zijn, en toch was het tegenovergestelde het geval. Als hij het plan van een treurspel lang doordacht en uitvoerige bouwstoffen daartoe bijeengebragt had, schreef hij gewoonlijk in éénen avond, van 6 tot 10 uren, een geheel bedrijf of ongeveer 300 alexandrijnen ter neder. Van ongemeene vlagheid, bij zóóveel degelijkheid, heeft hij vele blijken gegeven.

het hem, het ordeteeken te mogen ontvangen uit handen van Koning WILLEM II zelve, onder bijvoeging van hoogstdezelfs dank voor zijne treffende dichtregelen, vervat in *Frieslands Hulde aan Nederlands Koning en Koningin*, den vorigen avond in den Schouwburg te *Leeuwarden*, te midden eener jubelende menigte, aan deze vereerde Vorstelijke personen toegebracht (15).

Bij voortdoring bleef VAN HALMAEL zich met ijver wijden aan de Geschiedenis, de Dichtkunst en het Tooneel, en wel te zamen in onderling verband. Hoe belangrijk waren niet zijne, in 1840 uitgegevene, *Bijdragen tot de Geschiedenis van het Tooneel, de Tooneelspeelkunst en de Tooneelspelers, in Nederland*; een onderwerp, tot dusverre in ons land bijna geheel verwaarloosd, en aan welks behandeling hij eene verbazende moeite en zorg besteedde, „om den roem van zijn Vaderland, ook in dit opzicht, te handhaven.” In 1844 en 1846 liet hij daarop twee Blijspelen in verzen volgen: *de Dwaling van den dag* en *Henri Picard, of: de Nederlandsche Zanger te Parijs*. Intusschen deelde hij met de meeste welwillendheid een aantal bijdragen in poëzij en proza mede aan den Nederlandsche Muzen-Almanak, den Almanak voor het schoone en goede, den Friesche Volks-Almanak en, onder vele anderen, in het Mengelwerk der Leeuwarder Courant, waarvan hij gedurende de vier eerste jaren een der ijverigste medewerkers was. De onderwerpen dier bijdragen, waarvan ik eene lijst heb opgemaakt, welke niet minder dan zeventig stukken aanwijst, waren veelal aan de Vaderlandsche, doch meest aan de Friesche Geschiedenis

(15) In 1841 voor rekening des schrijvers gedrukt en daarna geplaatst in den *Friesche Volks-Almanak* voor 1842. Het roerende slot dier *Hulde* mogt het loon der kunst, de tranen der Koningin, ten deel vallen.

ontleend. De voornaamste daarvan meen ik u hier te moeten herinneren, ook, omdat niemand vóór of na hem de belangrijkste tafereelen onzer historie in zulke schoone verzen gebragt en de waarheid met de romantische voorstelling zoo treffend vereenigd heeft. Levendig staat nog de indruk voor mijnen geest, welke zijne romances op mij maakten, als: *Hessel Jongama, het lied van Koning Radboud, het lied der Tadema's en Rodmans*, of zijne legenden: *de Dood van Bonifacius, de Twaalf Friesche Grijsaards, Eelco Liauckama, Jan Kanneke*, of niet minder zijne liederen en dichterlijke verhalen, als: *het Bieroproer, Grootte Pier, George van Lalain en Jacob Hillebrands, Fecke Rhala, Anna Tjebbes Tjebbinga, Scherne Wybe en Swob Hottinga, het lied van den Frieschen Landman aan Caspar Robles en den Brief van Albertine Agnes aan Prins Hendrik Casimír*. Inderdaad, met historische trouw heeft hij daarin door de dichtkunst de eer en de roemvolle herinneringen van *Friesland* verlevendigd, op eene wijze, die ons vaderlandsch gevoel duurzaam zal streelen en verheffen.

Van zijne prozastukken meen ik u vooral te mogen herinneren: het romantisch verhaal *Alydt Jarla*, de tafereelen betreffende *het geslacht Sjaerdama*, de doorwrochte *Verhandeling over Aede Hessels Jonghama*, de berigten over *Folkert Aytla en Ydt Hania*, en de geschiedkundige beschrijving van *het kasteel Liauckama*. Inzonderheid was hij doorgedrongen in de geschiedenis van *Friesland* in de laatste der middeleeuwen. Getuigen daarvan zijne grondige vertoogen *over het regt der Hollandsche Graven op Friesland, over den Donia-oorlog*, zijne *Narede op Ats Bonninga en Historiespelen*, zijn *Verslag van het Handschrift van S. à Wigara*, en de onschatbare Aanteekeningen, door hem op zijn exemplaar van WINSEMIUS' *Kronijk* gemaakt; terwijl zijne voorloopige bewerking eener nieuwe uitgave van SICKE BENINGA, thans in het bezit van het Friesch

Genootschap en hier aanwezig, u een blijk kan geven van een zeldzamen ijver en zorg, waarvan latere geschiedschrijvers veel dienst kunnen genieten (16).

Doch dit alles is nog niet genoeg, om u ten volle van 's mans verdiensten jegens onze letterkunde te overtuigen. Vele dezer stukken stonden in verband tot of waren uitvloeisels en tevens ontspanningen van een zwaarwigtigen arbeid, welke tot een duurzaam gedenkteeken van zijne ongemeene bekwaamheid en bewonderenswaardige werkzaamheid zal verstreken. Bij zijne grondige studie van Friesche geschiedenis en de bewerking van genoemde Treur- en Historiespelen werd hij hoe langer hoe meer overtuigd, „dat men de Geschiedenis van *Friesland* niet naar de tegenwoordige behoeften kan leeren kennen, zonder bekend te zijn met de bijzondere geschiedenis van die adellijke Geslachten, welke *Frieslands* grond hebben bewoond en ten deele nog bewonen.” Daardoor ook kon eerst worden nagespoord „met welke inzichten, en volgens welke grondbeginselen, of waardoor gedreven en bewogen, de Hoofdpersonen op het groot tooneel des lands hunne rollen hebben gespeeld.” Het historisch belang eener kritische bewerking van de Geslachtlijsten des Frieschen Adels; het gewigt van sommige personen en familiën, die het vaderland tot roem verstrekt hebben; de voorraad van ongebruikte bouwstoffen, en de onvolledigheid van FERWERDA'S *Wapenboek*, — ziedaar de

(16) Om het naslaan van al deze, in verschillende werken, Jaarboekjes enz. verspreide, stukken gemakkelijk te maken, ben ik verzocht de vermelde Lijst van Bijdragen achter deze Voorlezing mede te deelen. — Van al zijne geschriften vroeg hij nooit honorarium, maar offerde er wel aanzienlijke sommen bij op. Onderscheidene verhandelingen en verzen, in *Constanter* en elders voorgedragen, zijn echter ongedrukt gebleven en, volgens zijne begeerte, tot groote smart zijner vrienden, thans verscheurd.

redenen, welke hem bewogen, met Jbr. Mr. M. DE HAAN HETTEMA, de bewerking van een *Stamboek van den Frieschen, vroegeren en lateren, Adel* op zich te nemen.

Toen den 25 November 1842 de Prospectus verscheen van dit werk, was het, volgens betuiging der Schrijvers, in handschrift geheel voltooid. Voortdurende onderzoekingen en later toegevoelde bouwstoffen deden VAN HALMAEL echter spoedig besluiten, het geheel om en over te werken. Hij volbragt dien zwaarwigtigen arbeid met buitengewonen moed en onvermoeide werkzaamheid. Veelal zat hij van 's morgens 6 à 7 tot 's avonds 9 à 10 uur daaraan te arbeiden. Doch vóór de uitgave een aanvang nam, had hij weder zoo vele aantekeningen en bronnen verzameld, dat hij waarlijk besloot, het gansche werk (dat bij den druk niet minder dan ruim 800 bladzijden groot mediaan folio in kolommen besloeg) nogmaals om en over te werken, ten einde zichzelf te voldoen en de meest mogelijke naauwkeurigheid aan volledigheid te paren. Wij zijn getuigen geweest van die bijna ongeloofelijke werkzaamheid, aan een schijnbaar zoo droog en afgetrokken onderwerp besteed, en van de groote moeite en kosten, welke hij, met zeldzame onbekrompenheid en echte humaniteit, aan de nasporing van de waarheid, ook in kleinigheden, besteedde. Wij hebben den bijna zestigjarige man dikwijls bewonderd bij de betooning van zoo veel geestkracht en het verrigten van zoo uiteenlopende werkzaamheden bij de verschillende rigtingen van zijnen ongemeenen geest: want dikwijls schreef de zelfde pen op den zelfden dag, in zijn ambt, verhooren, conclusiën en vonnissen, — voor het *Stamboek*, ingewikkelde genealogische aantekeningen, — voor het tooneel, een Blij- of Treurspel, en, als tot uitspanning, gespierde verzen, waarin hij zijn gemoed lucht gaf.

In 1846 mogten de schrijvers het *Stamboek* (in 29 Af-

leveringen, waarvan de prijs ruim *f* 70 bedroeg) voltooid uitgegeven, en tevens, door de plaatsing van al de 125 daarop gedrukte exemplaren, uitverkocht zien. Aangenaam was het voorzeker hun, die verklaard hadden voor hunne moeite geen honorarium te zullen aanvaarden, daarin een gewenscht blijk van belangstelling te ondervinden, waarop zij aanspraak hadden. Na zoo lange, degelijke en herhaalde bewerking is dit *Stamboek van den Frieschen Adel* dan ook duurzame waarde verzekerd, welke volgende geslachten mede dankbaar zullen erkennen.

Die rustelooze, zoo niet overspannen, arbeid had echter een ongunstigen invloed op VAN HALMAEL'S gezondheid achtergelaten. Herhaalde aanvallen van beroerte ondermijnden blijkbaar zijne krachten. Intusschen bleef hij nog voor het tooneel arbeiden, bleef zijne krachtige dichtader nog vloeijen en kon hij nog als vroeger historische onderwerpen behandelen en voor *Constanter* werken. Met naauwgezetheid bleef hij ook zijn ambt als Auditeur Militair vervullen. Op den 28 September 1850 hield hij des middags zelfs nog eene openbare teregtstelling, kwam terug op zijne werkkamer, schreef daarvan de officiële rapporten, doch, bij het schrijven van het *laatste woord* daarvan, overviel hem eene aandoening van beroerte, welke op den avond van den volgenden dag een einde maakte aan zijn werkzaam 62jarig leven.

VAN HALMAEL had van den Gever alles goeds naar verstand en hart groote gaven ontvangen. Dat hij daarvan een verstandig en nuttig gebruik heeft gemaakt; dat hij in den hem aangewezen kring gewoekerd heeft met de hem toevertrouwde talenten, — daarvan hebben wij de bewijzen vermeld, en daarin zoo vele blijken gezien van

veelzijdige kennis, groote bekwaamheid en ongemeenen ijver en schrandtheid. Als Historicus en Genealogist heeft *Friesland* zelden iemand bezeten, die in grondige kennis van de geschiedenis dezer provincie met hem gelijk stond. Als Dichter en bijzonder als dramatisch Dichter en Tooneelkenner bezat hij zeldzame gaven en groote verdiensten, welke misschien eerst later meer erkend zullen worden, doch waarvan de Hoogleeraar Mr. J. DE WAL nu reeds getuigde, „ dat hij in de kennis van het tooneel en de tooneel-poëzij welligt door niemand hier te lande ooit is geëvenaard;” er bij voegende, dat, „ daar zijne schriften niet slechts vruchten van studie, maar ook voorwerpen van studie voor anderen zijn, de toekomstige geschiedschrijver onzer tooneelpoëzij op hem zal moeten wijzen, als den vertegenwoordiger van een eigen *genre*, dat misschien juist daarom minder navolgers vinden zal, omdat het eene voorbereiding eischt, waarvoor velen terugdeinzen” (17). Wegens dat alles verdient zijne nagedachtenis duurzame eer en roem, welke hij echter niet najverig zocht, daar hij, met Oud-Nederlandsche dege-lijkheid, meer wilde zijn dan schijnen.

Die verdiensten als geleerde en dichter werden in hem niet weinig verhoogd door zijne deugden en zedelijke

(17) Zie zijne aanspraak ter opening der Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te *Leiden*, 1851, blz. 13. Ook in het 23ste Verslag van het Friesch Genootschap, van 1851, blz. 344, heeft de Secretaris, bij de vermelding van een geschenk, waarmede VAN HALMAEL in het laatste jaar zijns levens een blijk van toenadering gaf, aan zijne verdiensten hulde bewezen. Aan het slot daarvan plaatste hij de volgende opmerkelijke woorden: „ Wij hadden het genoeg niet, hem onder onze Medeleden te tellen; doch hij werkte met het zelfde doel als ons Genootschap, meer dan misschien iemand onzer. Hij was een Friesch Genootschap op zich zelve.”

hoedanigheden als mensch. Ja, het was waarheid de getuigenis, dat hij „evenzeer door edelen inborst als door gaven des geestes uitmuntte.” Even als BILDERDIJK, met wien hij in geestrigting en karakter vele punten van overeenkomst had, was hij in liefde en afkeer, gelijk mede in het godsdienstige, doch op tegenovergestelde wijze, meest zeer overdreven; had ook hij vele gezetheden, vooroordeelen en bijzondere begrippen, en kon ook hij in de hevigheid zijner gemoedsbewegingen soms krachtig uitvaren omtrent alles, wat tegen zijne overtuiging streed. Nog sterker was echter, als een weldadig tegenwigt, zijne aangeborene goedhartigheid, welke, vol van zucht voor billijkheid en regt, gaarne zijn ongelijk erkende en door heusche dienstvaardigheid anderen verplichtte. Uit die bron vloeyde ook het genot, dat hij vond in weldadigheid te plegen en hulp te betoonen. Hoe velen hebben geene treffende bewijzen van zijne edelmoedigheid ontvangen! Niet het minst zijne arme gevangenen, die, wanneer ze meer uit onkunde en dwaasheid dan uit boosheid misdreven hadden, in hem niet enkel een aanklager of regter, maar ook een raadsman en steun vonden, die hen hielp en ophief, waar redding mogelijk was. En welke opofferingen, moeite en vernederingen hij zich kon getroosten, om een werk der liefde te volbrengen, dát heeft hij met bewonderenswaardigen moed, geduld en zelfverzaking betoond bij zijne welgeslaagde pogingen, om zijnen geleerden en vernederden vriend S. v. G. een kommerloozen ouderdom te bezorgen. Doch dáárin vooral verschilde hij verre van BILDERDIJK, dat hij geen rustelloozen strijd voerde met de wereld, onder luide klagten over ingebeelde ellende en miskennis. Neen, hupsche blijmoedigheid, dankbaar genot en hartelijke minzaamheid jegens allen bleven onveranderlijk de kenmerken van het huiselijk en vriendschappelijk verkeer van den even edelen

als geleerden man, die het geluk, dat hij smaakte, zoo gaarne aan anderen mededeelde. Een geluk, dat hem nochtans niet dermate aan de wereld bond, alsof deze zijne bestemming en de vervulling zijner wenschen ware. O neen! zijn gemoedsleven achtte alle genot gering en het aanzijn zelfs een last, zonder vertrouwend uitzigt op dát leven der toekomst, waarheen zijne behoeften zich immer uitstrekten, en hetwelk thans, zoo wij geloovig hopen, bevrediging zal schenken aan de hier slechts ten deele ontwikkelde vermogens van zijnen voortreffelijken geest.

W. EEKHOFF.

HOOFDPUNTEN VAN HET LEVEN

VAN

M^r. ARENT VAN HALMAEL J^r.

EN

LIJST VAN ZIJNE UITGEGEVEN WERKEN.

- 1788, 17 October. Geboren te Amsterdam.
- 1810, 20 Julij. Gepromoveerd te Leiden tot Doctor in de Regten, op Theses.
1813. Als Garde d'Honneur uitgetrokken naar Metz.
1815. Aangesteld tot Auditeur Militair te Amsterdam.
1816. Uitgegeven: de Echt (van den Kroonprins) door de Goden gesloten en gevierd. Amsterdam.
Medewerking aan de Tooneelkijker.
- 1817, 2 Januarij. Te Leeuwarden gekomen als benoemd Auditeur Militair van Friesland, waarbij later ook Groningen en Drenthe gevoegd zijn.
Gerard van Velzen, Treurspel, uitgegeven.
De Hekelaar, Blijspel, uitgegeven.
1819. Opperigt het Taal- en Letterkundig Genootschap: Constanter.
1820. Uitgegeven: Antigone, Treurspel.
1 November. Getrouwd met Mejufvrouw Catharina Anna Ruitinga, oud 21 jaren.
1828. Benoemd tot Lid der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden.

- Den Catalogus der Bibliotheek van Mr. Beucker Andreae mede vervaardigd.
 Uitgegeven het Treurspel: Reinier en Willem van Oldenbarneveldt.
1830. Uitgegeven het Treurspel: Ats Bonninga.
1831. Uitgegeven het Treurspel: Adel en Ida, of de Bevrijding van Friesland.
 Uitgegeven: Nieuwjaarswensch enz. van Thomasvaër.
 Uitgegeven: Ter Nagedachtenis van van Speyk.
1834. Uitgegeven het Treurspel: Peter de Grootte, Zar van Rusland.
 Uitgegeven: Dichtregelen ter feestviering van het 50jarig Bestaan van het Departement Leeuwarden.
1837. Uitgegeven het Treurspel: Mathilda en Struensee.
1839. Uitgegeven het Treurspel: Radboud de Tweede, Koning van Friesland.
 Benoemd tot Correspondent der Tweede Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut.
 Benoemd tot Lid van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap.
1840. Uitgegeven: Bijdragen tot de Geschiedenis van het Tooneel, de Tooneelspeelkunst en de Tooneelspelers in Nederland.
1841. Benoemd tot Ridder der orde van den Nederland-schen Leeuw.
 Uitgegeven: Frieslands Hulde aan Neêrlands Koning en Koningin.
 Uitgegeven: De Schieringers en de Vetkoopers, Romantisch-Dramatische Tafereelen uit de Geschiedenis van Friesland, in de 15de eeuw (proza en poëzij).
- 1842—46. Met Jhr. de Haan Hetteema uitgegeven het Stamboek van den Frieschen Adel, 2 deelen, gr. fol. met 42 bladen of 252 gekleurde Wapens.

1844. Uitgegeven: de Dwaling van den Dag, Blijspel.
 1846. Uitgegeven: Henri Picard, of: de Nederlandsche Zanger te Parijs, Blijspel.
 1850, 29 September. Overleden.

LIJST VAN DE BIJDRAGEN,
 DOOR
 MR. A. VAN HALMAEL JR.

GEPLAATST IN:

A. Het *Friesch Jierboekjen*:

1831. Kort Overzicht van de Friesche Geschiedenis, 1ste Tijdperk.
 1833. Kort Overzicht van de Friesche Geschiedenis, 2de Tijdperk.
 1834. Kort Overzicht van de Friesche Geschiedenis, 2de Tijdperk, Vervolg.

B. Het *Jaarboekje voor de Katholijken in Friesland*:

1834. De Dood van Bonifacius, Legende. Dichtstuk.

C. Den *Friesche Volks-Almanak*:

1836. Eelco Liauckama, Legende. Dichtstuk.
 1837. Alyd Jarla. Een Verhaal uit de Geschiedenis des Vaderlands.
 Groote Pier. Lied.

Hessel Jonghama. Romance.

1838. Alyd Jarla, Vervolg en Slot.
 1839. De Zorg, Jupiter en de Aarde, eene Latijnsche Mythe. Dichtstuk.
 1840. Fragment uit een Historiespel: de Schieringers en Vetkoopers. Dichtstuk.
 1841. Als boven, Vervolg.
 1842. Frieslands Hulde aan den Koning en de Koningin. Gedeeltelijk vers.
 De Dood van Darius Kodomannus, Koning van Persië. Dichtstuk.
 1843. Folckert Ayttā en Ydt Hania, verhaal uit de 16de eeuw.
 1844. Albertine Agnes aan Hendrik Casimir, Erfstadhouder. Dichterlijke Brief.
 1846. Fecke Rhala, 1581. Dichtstuk.

D. *De Vrije Fries.*

1839. De lof van het Landleven, naar Horatius. Dichtstuk.
 1842. De Kerk van Terkaple. Met Jhr. Hetteema.

E. SCHULL en VAN DER HOOP, *Bijdragen tot de Boeken- en Menschenkennis.*

1832. Cleopatra, Koningin van Egipte, aan C. J. C. Octavianus, Veldheer der Romeinen. (Heldinnebrief) Dichtstuk.
 1834. De Twaalf Friesche Grijsaards. Legende.
 1835. Verhandeling over Æde Hessels Jonghama.

F. *De Wetenswaardigheden uit de Geschiedenis van Noord-Holland.* Hoorn 1843.

1838. Over het oudst bekende Zegel der burgerij van Medemblik.
Iets over de Abtdij van Egmond en hare lotgevallen.

G. *Den Nederlandsche Muzen-Almanak.*

1829. George van Lalaing, Graaf van Rennenberg, en Jakob Hildebrands.
1830. Karel de Stoutte aan Adolf van Egmond.
1831. Het Lied van de Tademaas en de Rodmans.
Feestdronk (op het Tooneel).
1832. Jan Kanneke (1497).
1834. Heer Jan de Tiende, Heer van Arckel. Romance.
1835. Gustaaf de Derde, Koning van Zweden.
Elvira.
1837. Juan Pasqual. Naar een geschiedkundig Verhaal.

H. *Den Almanak voor het Schoone en Goede.*

1833. De Bruid.
1834. Het Geslacht Sjaerdama. Tafereelen uit de Geschiedenis des Vaderlands.
1835. De Zoon van Kresus.
Blond boven Bruin.
1836. De twee Soldaten. Eene Vertelling.
1837. Anna Tjebbes Tjebbinga. Romance.
1839. Scherne Wybe en Swob Hottinga. Een berijmd Verhaal van 1481.

- I. ROBIDÉ VAN DER AA, *Hulde aan H. J. Groen.*
Leeuwarden 1825.

1825. Lied van den Frieschen Landman, Caspar Robles
toegezongen.

- K. In BOWRING'S *Brieven over Holland, Friesland en
Groningen.* Leeuwarden 1829.

1829. Vertaling van BOWRING'S Iets over de Hollandsche
Taal- en Letterkunde.

- L. In ROBIDÉ VAN DER AA, *Oud-Nederlandsche
Burgten en Kasteelen.*

Het Kasteel Liauckama.

- M. In het *Magazijn van Nederlandsche Romans
en Verhalen.*

Emilia van Nassau, vroeger in de Leeuwarder Cou-
rant geplaatst.

- N. In het *Mengelwerk der Leeuwarder Courant.*

1830. N°. 12. Spookverschijning. Vertaling.

32. Het Bieroproer te Leeuwarden. Een Ta-
fereel uit den voorvaderlijken tijd, 1487.
Dichtstuk.

40. Emilia van Nassau. Een Verhaal uit de
Geschiedenis des Vaderlands.

52. Het Proces tegen de Vaudoisen te Atrecht,
in 1459 en 1460.

56. Iets over den Nederduitschen vertaler van Don Quichot. (L. van Bos.)
58. Vier Historische Anecdoten.
68. Het Lied van Koning Radboud, 719—723. I.
100. Op het afbeeldsel van den Generaal Chassé.
1831. N°. 3, 5. Beknopt overzicht van de Geschiedenis van ons Vaderland, van Karel V tot 1813, ten betooge der waarheid, dat de rampen des lands ten heil van het Volk hebben gestrekt.
35. Geschiedkundige bijzonderheden.
- 47, 49. Iets over den zoogenaamden Donia-Oorlog.
67. Johannes en David Fabricius.
69. Roezemoezen.
81. Allerlei, Historische Anecdoten.
89. Verslag over een Handschrift van S. á Wiggara, over de Geschiedenis van Friesland.
1832. N°. 1. Taalkundige Verscheidenheden (over Stiefvader, Bivouac en Jaâr).
5. S. A. de Huybert, boezemvriend van W. van Haren.
- 11, 13. Herinneringen aan W. Bilderdijk.
29. Invallende Gedachten bij het hervatten der vijandelikheden. Dichtstuk.
35. Antwoord aan H. Amersfoort, over den Donia-Oorlog.
65. Iets over de Kerken en Kloosters van Leeuwarden.
99. Ter verjaring van Neêrlands Koningin.
1833. N°. 11, 15, 17. Alyd Jarla, een Verhaal uit de Geschiedenis des Vaderlands.
51. Waren ooit de Graven van Holland, regtens, Heeren van Friesland?

Bijschrift op het nieuwe Kerkhof van Leeuwarden.

81. Foockel Haersma.

101, 103. Verhandeling over het wettige of onwettige van den aanslag op Amsterdam door Prins Willem II.

Verder, overzettingen van de Verzen, voorkomende in Steenberg van Goor's vertaling van de Atheensche Arieven, Artemidorus in het Romeinsche Rijk enz.

